

1

Poswoj polityczny: Gospodarczy
praw masy. w latach 1945-48

Z dokumentów Archiwaliów
KW-PPR-ujmowa w Górnicy

Rozwój organizacyjny PPR

2

Uroczysty akt przejęcia ~~władzy~~ administracji od stacjonujących w Mrągowie władz wojskowych radzieckich nastąpił w czerwcu w 1945 roku. 13 lipca tegoż roku zawiązuje się Komitet Powiatowy PPR. W chwili ukonstytuowania się Komitetu należało doń 4 towarzyszy, z każdym dniem jednak komórka partyjna się rozrasta, przybywa coraz to więcej członków.

Na sierpniowym posiedzeniu Partii jest obecnych 18 członków. W tym czasie istnieje komórka partyjna w Marcinkowie i Pieckach.

Na zebraniu w dniu 23.IX1945r dookoptowano do składu KP dalszych 6 członków. Są to towarzysze: A.Ciechanowicz, K.Bachurek, M.Wojtania, S.Dziedzic, J.Cendrowski, B.Dąbrowski. Ogółem KP liczy 10 członków, wśród nich najmłodszy wiekiem jest I sekretarz, tow. Jan Kuchta /29 lat/.

W październiku tegoż roku było w powiecie 9 komórek partyjnych. W Mrągowie 4, na wsi 5 /Piecki, Ukta, Brejdyny, Młynowo, Popowo/.

W sprawozdaniu podsumowującym rok 1945 przytacza się następujące dane:

- w sierpniu 1945 roku PPR liczyła 33 członków zorganizowanych w 5 komórkach partyjnych
- we wrześniu było 52 członków
- w październiku przybyło 25, jest już zatem 77 członków Partii
- w listopadzie 88
- na koniec roku organizacja partyjna liczyła 111 członków.

... XX

Na posiedzeniu w dniu 23.IX.1945 r. postanowiono powołać do życia organizację młodzieżową pod nazwą "Związek Walki Młodych".

..XX..

W dniu 3.X.1945 r. odbyło się pierwsze posiedzenie delegatów międzypartyjnych Komisji Porozumiewawczej PPR i PPS.

Przedmiotem obrad były zagadnienia gospodarcze i polityczne miasta i powiatu.

..XX..

Ze splotu różnych zagadnień wysuwano na plan pierwszy sprawy dotyczące ludności autochtonicznej. Chodziło o pomoc materialną i wsparcie moralne dla tej ludności.

..XXX...

Rok 1946 przynosi dalsze zwiększenie szeregów PPR.

- w lutym 1946 r. było 21 komórek partyjnych,
z tego w mieście 7, na wsi 14 - liczba członków :
173
- w marcu jest także 21 komórek, z tym, że liczba
członków urasta do 253
- w czerwcu jest 25 komórek z 311 członkami
- we wrześniu 1946 r. stan liczbowy PPR określa

się liczbą 27 komórek partyjnych z 359 członkami.

....

9.IV.1946 wybrano komitet /19-osobowy/ dla zorganizowania Ligi Kobiet. Na pierwszym zebraniu organizacyjnym Ligi Kobiet wysunięto do planu pracy takie zagadnienia jak:

- sprawa opieki nad sierocińcem,
- roztoczenie opieki nad Domem Starców,
- zorganizowanie opieki nad matką i dzieckiem, i in.

....

17 maja 1946 r. na posiedzeniu Komisji Porozumiewawczej podzielono mandaty do mających się odbyć w dniu 25 maja wyborów do Powiatowej Rady Narodowej.

I konferencja powiatowa odbyła się dn. 30 marca 1947 r. Organizacja partyjna liczyła w tym dniu 684 członków zorganizowanych w 45 kołach /12 w mieście/.

....

5.X.1947 r. odbyła się w Mrągowie narada gospodarcza aktywu PPR i Stronnictwa Ludowego.

Na treść tej narady złożyły się m.in. następujące zagadnienia:

- walka z szerzącą się spekulacją,
- ustalenie cen na towary i produkty,
- podniesienie płac robotnikom,
- czuwanie nad prawidłowością handlu poprzez pracę członków PPR i SL w radach nadzorczych,
- kwestia płacenia podatku gruntowego,
- przydział koni i ziarna siewnego.

....

W listopadzie 1947 r. mrągowska PPR liczy 942 członków, w grudniu tegoż roku w szeregach Partii jest 973 towarzyszy, grupujących się w 64 kołach.

Przybyło więc w ciągu roku 614 członków.

....

Rok 1948

-czwarty rok wytężonej pracy organizacyjnej i politycznej.

W granicach powiatu zamieszkuje już nie 26.321 mieszkańców jak to było w r. 1945, a 35.701. Przybyło więc w ciągu czterech lat dokładnie 9380 osób.

Struktura ludności urozmaicona. Osiedliło się na wolnych gospodarstwach poniemieckich 10.271 osób, przybyłych tu z województw centralnych. Na gospodarstwach rolnych osiedliło się także 2.115 repatriantów.

Ludność tutejsza - mazurska stanowiła zdecydowaną większość /23.315 osób/.

Z tej ogólnej liczby autochtonów 9.349 osób przeszło weryfikację, 12.233 osoby należało zweryfikować, 1683 osób było zakwalifikowanych do wyjazdu za Odrę.

Wiele osób brało czynny udział w pracach społecznych. Np. do Samopomocy Chłopskiej należało w 1948 r. 3.250 os., Liga Kobiet zrzeszała w swoich szeregach 399 członkiń, ZMP -447... Niemalą aktywność przejawiały także TPPR, LPŻ, Związki Zawodowe i in.

....

Problematyka zebrań i odpraw aktywu PPR w 1948 r. była niezwykle bogata. Wysuwały się na czoło zagadnienia m.in. sprawy rolne, np. Fundusz Oszczędności Rolniczej, akcja żniwna, przygotowanie magazynów i wogóle organizacja punktów skupu zboża. Przeanalizowano pracę ZSCh na odciunku rolnictwa dając wytyczne do dalszej działalności.

Kontynuowano w dalszym ciągu walkę z pijaństwem, przestrzegano dyscypliny pracy, czuwano nad czystością szeregów partyjnych usuwając zeń element przypadkowy, bierny lub działający destrukcyjnie.

....

W dniu 6.V.1948 r. na wspólnym posiedzeniu aktywu PPR i PPS podjęto obowiązek szkolenia członków obu partii ustanawiając odpowiedzialnych za szkolenie: z ramienia PPR tow. tow.: Jana Jaskólskiego i Bolesława Ambroziewicza, ze strony PPS - Albina Przychodniego i Franciszka Sikorę.

Szkolenia te cieszyły się dużym powodzeniem i popular-

nością. Frekwencja była zawsze pełna.

....

W szkoleniach prowadzonych na terenie miasta brało udział ogółem 447 słuchaczy w tym 90 członków PPR i 70 PPS.

....

Protokół z posiedzenia egzekutywy KP PPR z dn. 4.XI.1948 informuje o oczyszczeniu szeregów partii z wrogich jej ideowo elementów, podając, że wydano z partii 84 członków, udzielono nagany 35 tow.

....

Jedną z najbardziej aktywnych komórek PPR na terenie miasta było koło przy PKP, które liczyło 10 członków.

....

Rok 1948 był już z kolei czwartym rokiem rozwoju i działalności Polskiej Partii Robotniczej w powiecie mrągowskim. Ogrom wysiłków i wyrzeczeń przyniósł w rezultacie odbudowę gospodarczą powiatu i wzmocnienie szeregów partyjnych zarówno w mieście jak i na wsi.

W dniu II Konferencji Powiatowej tj. 17 listopada 1948r. Polka Partia Robotnicza liczyła 1732 członków.

PPR była podówczas reprezentowana poprzez swoich członków w 54 /na 107/ wsiach powiatu, t.zn. w co drugiej wsi znajdowali się członkowie Partii.

Z połączenia PPR i PPS rodzi się Polska Zjednoczona Partia Robotnicza, kontynuatorka dzieła odbudowy i uprzemysłowienia kraju, dzieła tworzenia, pomnażania i bezustannego rozwoju.

....

W. Gotowicz

P i e r w s z e d n i .

W nocy, z 27 na 28 stycznia 1945 r. nastąpiło wyzwolenie Mrągowa.

Dla wielu mieszkańców-uciekiniarów wojna skończyła się tuż za granicami ~~powiatu~~ powiatu. Inni, gnani strachem zrodzonym z łomotu dział i w trzasku karabinów maszynowych odbiegli dalej, ale i tych zgwałcił bitewny wyprzedził. Wracali więc do swych domostw pozostawionych w Mrągowie i okolicznych wsiach. Niemały odsetek ludności powiatu odbiegł na Zachód - na zawsze. Ci co wrócili zaczęli trwożliwie wypatrywać jutra.

A owó "jutro" nie nastrajało optymistycznie. Każda wojna bowiem, jednocześnie z wniesieniem nowego ładu społecznego przynosi ze sobą zazwyczaj dezorganizację gospodarczą i najczęściej głód.

Pierwsze więc dni, tygodnie i miesiące były niezwykle ciężkie.

Urządzenia komunalne w mieście nie działały. Brak było wody, światła, gazu. Nieczynne były koleje, wielu domów pozostały gruzy.

Nie było komu i nie było siły potrzebnej do sprzątnięcia zbóż zasianych jesienią 1944 r.

Ślady wojny pozostały w oczach tutejszej ludności i wзираły z martwych pól. Do tego jeszcze zaczęły się wdzierać w granice powiatu różne męty biorące odwet za zbrodnie niemieckie, dokonane na ludności polskiej w czasie okupacji.

Rozum i trzwa rozwaga nie miały tutaj miejsca. Zdziczenie tkwiące w ideologii hitlerowskiej dość łatwo zostało przyswojone przez ludzi o słabych charakterach. Plądrowano więc i grabiono nie licząc się w wielu wypadkach z życiem ludzkim.

W takich warunkach, jakże nielekkich, rodziła się w Mrągowie i powiecie idea Polskiej Partii Robotniczej.

A ~~to~~ oto fakty historyczne.

W czerwcu 1945 r. nastąpiło uroczyste ~~okazanie~~ przejęcie administracji od władz wojskowych radzieckich. W tym czasie powiat zamieszkuje 26.321 mieszkańców. W ogromnej większości to Mazurzy i Niemcy. Polaków napływowych było niwielu.

Organizuje się władze administracyjne polskie: magistrat i starostwo.

W dniu 13 lipca 1945 r. w gmachu starostwa /dzisiejszy ośrodek zdrowia/ zawiązuje się Komitet Powiatowy Polskiej Partii Robotniczej. Na zebraniu organizacyjnym było obecnych zaledwie czterech członków PPR z Mrągowa oraz trzech z Obwodowego Komitetu PPR. Razem siedmiu ludzi.

Obowiązki pierwszego sekretarza przyjął tow. Jan Kuchta, drugim zaś sekretarzem został wybrany tow. Józef Zgódk. Członków Komitetu już nie wybierano, bo po prostu nie było z kogo wybierać. Liczono na rozrost Partii i w rezultacie na sukcesywne, w miarę czasu, powiększenie składu osobowego Komitetu Powiatowego.

To był początek, ów pierwszy historyczny dzień mrągowskiej komórki Polskiej Partii Robotniczej.

Dalsze dni nawarstwiały się ogromem zadań, problemów, trudem organizacyjnym, znaczyły się kłopotami ponad miarę, nieprzespanymi nocami

Te pierwsze dni po wyzwoleniu stworzyły historię pełną emocji i napięcia duchowego. Przynosiły ze sobą niewykoncypowane konflikty i rozwiązania problemów społeczno-gospodarczych i ideowych. Grupa peperowców mrągowskich jako rzecznik klasy robotniczej wykazała tu, na ziemi odzyskanej, ziemi obcej i nowej swój marksizm w woli działania i zwyciężania.

Ale obok drogi, po której rozpoczęła swój marsz mrągowska komórka PPR zaczęły zaraz wyrastać i towarzyszyć jej w walce czerwone kwiaty wyrosłe z krwi wylanej przez najlepszych aktywistów Partii.

Obok peperowców padali od kul reakcjonistów pepesowcy, ludowcy, i ZWM-owcy.

W tej walce hartowały się kadry tak nieodzowne do przebudowy społeczno-gospodarczej powiatu. Cierpliwie montowała się z lewicą PPS jedność działania ruchu robotniczego i wykuwał się sojusz z pracującym chłopstwem. To nie, że trud montowania tej jedności wymagał częstokroć niezwykle mocnych nerwów...

Na kolejnych zebraniach w sierpniu, wrześniu i następnych miesiącach pamiętnego 1945 roku i w latach późniejszych mówiło się więcej o wyrzeczeniach w imię sprawy niż o dobrobycie.

Lud zawsze marzył o sprawiedliwości społecznej i o przebudowie gospodarczej i ideowej Polski.

PPR ze swoim programem szła niezmiernie i z całą konsekwencją naprzeciw tam marzeniom.

Społeczności mrągowskiej potrzebna była Partia. Dlatego też szeregi jej rosły z dnia na dzień - w dziesiątki i setki.

Wraz z Partią i właśnie dzięki niej dźwigało się z ruin rolnictwo, przemysł, handel, oświata, biblioteki i wszystko to, co się składa na bogactwo życia.

Partia szła niezmiernie do wytkniętego celu.

Oświata i Kultura.

Po przejściu powiatu przez władze polskie, trzeba było organizować życie od podstaw. W większości budynków szkolnych brak było okien i drzwi nie mówiąc już o pomocach naukowych.

W Grabowie, Kosewie, Bagnowie Starym i Szymanowie szkoły uległy kompletnemu zniszczeniu.

Brak było nauczycieli. Toteż w r. 1945 udało się zorganizować tylko 4 szkoły, mianowicie w Mrągowie, Sorkwicach, Baranowie i Pieckach.

W następnych latach w miarę napływu nauczycieli otwierano nowe szkoły. W roku 1946 jest 29 szkół, 52 nauczycieli i 817 uczniów.

W połowie

....

W połowie 1946 r. organizuje się w Mrągowie spółdzielnię pod nazwą "Książka".

....

18.X.1946 r. następuje otwarcie Powiatowej Biblioteki Publ. Placówka ta rozpoczęła swój start z 65 książkami, podarowanymi przez ludność. W r.1948 księgozbiór biblioteki wynosił 2403 woluminów, przydzielonych przez Ministerstwo Oświaty.

....

W r.1946 rozprzestrzenił się w Mrągowie dur brzuszny.
Było wówczas tylko 2 lekarzy...

....

Od 1.IX.1946r. funkcjonują w Mrągowie szkoły średnie:
Gimnazjum /dzisiejsza 11-latka/ i Państwowe Liceum Pedagogiczne.

....

W r. 1947 czynnych jest w powiecie 41 szkół z 88 nauczycielami. Do szkół tych uczęszcza 4.549 uczniów.

....

W kwietniu 1948 r. czynnych jest w powiecie 6 przedszkoli. W Mrągowie funkcjonuje Dom Dziecka.

....

Wśród Mazurów prowadzone są kursy repolonizacyjne. Wymienia się, że w kwietniu 1948 r. było czynnych 12 kursów na które uczęszczało 486 słuchaczy.

....

W r.1948 są w powiecie 54 szkoły z 95 nauczycielami.
Naukę w tych szkołach pobiera 4.572 dzieci, w tym 3.023
miejscowego pochodzenia.

....

R o l n i c t w o .

Głównym zajęciem ludności powiatu jest rolnictwo, dlatego też nowopowstała komórka partyjna stawia sprawy rolne na naczelnym miejscu. Tymczasem sytuacja na tym froncie walki jest wcale niełatwa. Zasiane w 1944 r. zboża zostały zebrane tylko w części, dla własnych potrzeb. Brak siły pociągowej powoduje, że w r. 1945 obsiano tylko nieliczne skrawki ziemi. W r. 1946 widziało się pola zarośnięte chwastami, całe obszary martwych pól.

Dopiero w połowie 1946 r. zaczęły napływać pierwsze transporty koni. Jesienią 1946 r. obsiano ok. 20 % istniejących w powiecie odłogów. Wiosną 1947 r. zaznacza się niemałe ożywienie w pracach rolnych, gdyż przydział koni i bydła jest już bardziej systematyczny. Płyną także transporty ziarna siewnego.

Powiększono w tym czasie obszar zasiewów do 35% ogólnego obszaru odłogów.

Prace polowe występują z całym rozmachem dopiero jesienią 1947 r. w rezultacie czego ziemia zostaje uprawiona w 80%.

Statystyki z tego okresu wykazują niemały dorobek. Koni jest w powiecie ogółem 3621 szt., źrebiąt 312, krów 4475, trzody chlewnej 4909 szt.

Zasiano zbożem 15.110 ha.

Pod koniec 1948 r. pracuje na polach 164 traktorów.

Gospodarstwa indywidualne jak i państwowe okrzepły i stanęły dość mocno na nogach.

W. Gołowicz

16

6 Przemysł i handel.

Przez dłuższy czas na terenie powiatu były czynne 4 restauracje i 4 sklepy spożywcze. Dopiero pod koniec 1946 roku osiedlili się w Mrągowie i co większych wioskach powiatu różni "przedsiębiorcy", zamierzając z wytworzonej sytuacji powojennej wyciągnąć dla siebie jak największe korzyści. Zaczęły wyrastać jak przysłowiowe grzyby po deszczu różne sklepy i sklepiki, tak, że w połowie 1947 r. na terenie samego miasta było aż 85 sklepów prywatnych.

Wytworzyła się spekulacja, dlatego też zaczęła coraz energiczniej działać Komisja Społeczna do walki z nadużyciami oraz Społeczna Kontrola Cen. Spekulację zahamowano.

Wkroczyła nowa forma handlu - spółdzielczość. Spółdzielnia "Grunwald" uruchamia swoje placówki handlowe w mieście, na wsi, w połowie 1948 r. jest czynnych 8 spółdzielni gminnych i 6 filii gromadzkich.

W czerwcu 1948 r. jest ogółem 105 przedsiębiorstw handlowych, w tym prywatnych 73. Zakładów rzemieślniczych jest 87.

W początkowym okresie były czynne 3 młyny wodne. Po trzech latach gospodarki uruchomiono 10 młynów. Materiały archiwalne podają, że w dniu 17.XI.1948 r. były czynne 4 tartaki, 4 gorzelnie, był w pełnym biegu produkcyjnym Państwowy Zakład Obróbki Drewna. Jeszcze w r. 1946 uruchomiono TOR i tartak w Mrągowie.

W r. 1948 pracuje w przemyśle 720 Osób, w tym członków PPR 112.

